

Tidligere i Tidsskriftet

Til vitenskapens fremme

I 1950-årene donerte skipsreder Anders Jahre (1891–1982) over 20 millioner kroner til et fond til vitenskapens fremme. Fondet støtter medisinsk, juridisk og teknisk forskning. Den første medisiner som mottok prisen, var professor Asbjørn Følling i 1960. Mange forbinder Anders Jahre med statens årelange leting etter hans utenlandsformue, men via stiftelser, fond og en kulturpris skaffet han seg et langt mer positivt ettermæle. I denne artikkelen fra Tidsskriftet nr. 20/1959 (s. 1193) sammenliknes hans bidrag med tradisjonene fra renessansen.

DE NYE STORE DONASJONER TIL NORSK MEDISINSK FORSKNING

Det er ingen gitt å vite hvilken forskjell det ville ha gjort for vår kulturs utvikling om ikke renessansens fyrster og pengemenn hadde hatt et åpent øye for å støtte datidens kunstnere. Heller ikke kan det måles hva senere tiders meséner har betydd. Men at de har bidratt vesentlig til den kulturelle utvikling, både når det gjelder kunst og vitenskap, kan ikke betviles.

Medisinen representerer en spesiell gren av kulturen, som også i Norge i tidens løp er blitt tilgodesett med støtte fra privat hold på forskjellig vis, bl.a. ved opprettholdelse av legater hvis avkastning anvendes til forsker- eller reise-stipender eller til prisbelønninger. Både kolleger og andre borgere i vårt land har på denne måte fremmet norsk medisins utvikling. Uten forkleinelse for noen nålevende eller tidligere donatorer kan det imidlertid sies at ett navn står fram med særlig glans i rekken av givere: Anders Jahre. Ikke bare fordi de pengebeløp det dreier seg om ved skipsreder Jahres donasjoner er av en uvanlig størrelsesorden, men også fordi de er gitt over lengre tid som et uttrykk for vedholdende vilje til å støtte.

For de fleste læger vil det være kjent at skipsreder Anders Jahre i 1951 forærte Universitetet i Oslo midler til opprettelse av Institutt for audiologi og Institutt for eksperimentell medisinsk forskning, og at han i 1953 skjenket Universitetet i Oslo 12 millioner kroner til et fond: «Anders Jahres fond til vitenskapens fremme». Halvparten av avkastningen skal anvendes til støtte av medisinsk forskning, resten til teknisk og juridisk forskning. I år har skipsreder Jahre gitt ytterligere 8 millioner kroner til dette fond, som således nå er på i alt 20 millioner. I tillegg til disse gaver kommer så i år også en donasjon på 2 millioner kroner, hvis årlige avkastning skal deles ut hver 28. mai som en Nordisk medisinsk pris til en forsker fra et av de fem nordiske land. (...)

Man kan ofte, og med atskillig rett, høre klager over at den alminnelige mann og folkets kårne ikke forstår verdien av vitenskapelig forskning, og ikke er klar over at denne i dag er den mektigste faktor til å bringe menneske-

heten fremover. Skipsreder Jahre har i handling vist at han er klar over forskningens rolle i vår kultur. Hans og andres eksempler har en langt større slagkraft enn hvilken som helst langvarig tørr propaganda.

Enda større propagandamessig virkning vil kanskje den årlige tilbakevendende utdeling av prisbelønningen få. Her ligger kanskje faktisk dens største verdi. Det har vært sagt at en slik pris vil stimulere til vitenskapelig forskning, og det kan man regne med, men nok mer indirekte. Det er neppe noen virkelig forsker som vil sette seg som mål primært å arbeide for å oppnå noen pris. Den genuine forsker arbeider uten tanke på eventuelle belønninger. Det er trangen til å nå lenger i forståelsen som er hans viktigste drivfjær. Forskingen selv, spenningen ved å løse problemer, tilfredsstillelsen og gleden når det lykkes å oppklare et spørsmål, er forskerens umiddelbare belønninger for målbevisst og ordentlig arbeid. En prisbelønning vil av mange grunner være velkommen, kanskje først og fremst fordi den innebærer en anerkjennelse av at de bidrag forskeren har kunnet yte, er av verdi. Men den generelle betydning av en pris ligger nok først og fremst i at denne er et uttrykk for at fremragende innsats på vitenskapens område fortjener samfunnets anerkjennelse.

Det ville være uriktig å bedømme verdien av Anders Jahres donasjoner på snevert medisinsk og dagsaktuelt grunnlag. I årenes løp vil de videre konsekvenser sannsynligvis vise seg å være av større betydning ved å bidra til en generell mentalitetsendring i synet på forskningen og dermed på kulturverdier i det hele tatt. Man må tro at Anders Jahre også har hatt dette i tankene når han har ytet sine bidrag. Det er jo nemlig ikke bare medisinsk forskning som har nytt godt av hans generøsitet. Derom vitner blant annet at han opprettet Britisk Institutt ved Universitetet i Oslo og støttet opprettelsen av Det norske institutt i Rom. Og hans forståelse av betydningen av internasjonalt samarbeid kommer fram i bestemmelsen om at den medisinske pris kan tildeles forskere fra alle nordiske land.

Den samfunnsånd og forståelse for kulturverdier som kommer til uttrykk i skipsreder Anders Jahres donasjoner, er i pakt med tradisjonene fra renessansen. Den norske lægestand og Norge kan prise seg lykkelig over at vi også i dag i vårt lille samfunn har menn av samme dimensjoner som de som har fått sin plass i historien.